

Martin Ingemanns dimissionstale

Taler

Martin Ingemann
Rektor på Egaa Gymnasium

Dato

23. juni 2023

Sted

Egaa Gymnasium, Mejlbyvej 4

1

Om englehår, regnvejrsgade og slotte af softice

Kære studenter

5

Når jeg står her oppe og ser ud over jer allesammen med jeres flotte nye huer – glade over en afsluttet gymnasietid og spændt på, hvad morgendagen nu bringer, så virker det lidt mærkeligt, det jeg siger nu:

10 ”I har ingen fremtid!”

Klimaet er ved at bryde sammen. Der er krig i Europa. Den vestlige verden er i forfald. Kinas indflydelse som autoritær stormagt vokser. Den sjette massedød blandt klodens arter er lige om hjørnet. Den kunstige intelligens kommer til at ødelægge menneskeheden. En ny flygtningekrise tegner sig omkring

15

Middelhavet. Jeres generation bliver dårligere uddannet og økonomisk ringere stillet end generationerne før jer. En mistrivselsepidemi hærger gennem jeres ungdomsliv – alt imens i hver især bare isolerer jer bag det blå lys fra mobilene.

20

Så I har ingen fremtid. I hvert fald ikke sådan en fremtid, man som ung – eller voksen for den sags skyld – drømmer om.

I er – hvis jeg skal bruge en betegnelse fra jeres egen begrebsverden – ’fucked’.

25

Nu har jeg da i hvert fald jeres opmærksomhed...

Beklager, at jeg måske ødelægger den gode stemning, men det er altså præcis dette billede, der tegner sig, hvis man følger med i nyhederne, informationsstrømmene og tidens mange politiske diskussioner.

30

Fremtiden træder ikke længere frem som en kilde til håb og muligheder, men som en årsag til frygt og begrænsninger.

35 Den politiske kommentator Noa Redington har udtrykt det ganske rammende:
”at han ganske enkelt ikke kan erindre, at fremtiden har været mindre
velkommen end i disse dage.”

Alt det vil jeg gerne tale lidt om. Fordi det er vigtigt, men først og fremmest
40 fordi jeg ikke er enig.

At man ikke længere byder fremtiden velkommen handler ikke bare om, at
fremtiden forandrer sig. Overhovedet ikke. Det har fremtiden altid gjort.

45 I kan eksempelvis godt sidde her lige nu og være enormt glade for det, I har nået
og samtidig lidt triste over, at tiden på Egaa Gymnasium faktisk er forbi. Og hvis
ikke I selv mærker den lidt ambivalente følelse, så sidder der stensikkert en hel
del stolte forældre, men som samtidig har følelsen af, at I nu er uigenkaldeligt
voksne. Kun få dage ældre end ved ugens begyndelse – og alligevel et helt andet
50 sted. Hvor blev tiden af? Så, studenter, hvis de i ugens løb var været lidt
følelsesramte, så ved I hvorfor.

Der er med andre ord ikke i sig selv bekymrende, at noget forsvinder eller
forandrer sig. Det er en del af livet og på mange måder meningen med det hele.

55 Det nye og noget mere alvorlige er, at vi som samfund på en lang række måder
tilsyneladende er holdt helt op med at tro på fremtiden. På den måde er jeres
afsæt ind i voksenlivet et helt andet, end det afsæt som var mit og jeres forældres.

60 I sin nye bog 'Engang troede vi på fremtiden' beskriver journalisten Christian
Bennike, hvordan vi som samfund gennem de seneste årti gradvist er holdt op
med at tro på fremtiden som en kilde til fremgang. I stedet taler vi nu om
truende kriser og sammenbrud. Om at komme tilbage til en mere tryk verden.

65 Jeg forstår godt perspektivet. For der er da bestemt ting at bekymre sig om. Men
det har der altid været. De har bare ikke fyldt lige så meget i vores bevidsthed,
som de gør lige nu.

70

Jeg har været ung i en tid, hvor bekymringerne fyldte mindre. Bennike beskriver, hvordan der i årene efter den kolde krigs ophør og murens fald bredte sig en oplevelse af, at verden nu entydigt rykkede fremad: økonomisk, teknologisk, demokratisk, kulturelt – og det gjorde verden også.

75

Samtidig var det også en tid med huller i ozonlaget, krig i det tidligere Jugoslavien, miljøkatastrofer, 11. september, Afghanistan, finanskriser og meget mere. Faktisk blev der også den gang lavet målinger, der viste at det var svært at være ung.

80

Det kunne alt sammen have udfordret vores ubetingede tro på fremtiden, men pointen er, at det gjorde det ikke – og set fra et perspektiv vidner det jo om en enorm livskraftig tro på, at verden som hovedregel bliver bedre.

85

Set fra et andet perspektiv kan man så hævde, at vi slet, slet ikke fik håndteret udfordringerne tilstrækkeligt. Man kan jo ikke sige at vi er i mål med klimaet, finanskrisen havde et alvorligt ekko igen nogle år senere og den konflikt, der lå bag 11. september er jo heller ikke rigtig løst – og det er også i dag svært og hårdt at være ung.

90

Så hvad er pointen egentlig? Verden i dag er ikke nødvendigvis sværere eller mere konfliktfyldt end tidligere, men vi taler om den på en anden måde. Hvor vi tidligere troede næsten ukritisk på fremtiden, så mistror vi den i dag så meget, at vi nærmest forsøger at skubbe den væk.

95

Pendulet er svinget til den anden side.

Nu er krisebevidstheden – ikke fremtidsoptimismen – den nye normaltilstand. Det er blevet den ny dominerende fortælling. Fra troen på at fremtiden ville blive fantastisk – også selv om vi ikke rigtig gjorde noget særligt for det – til en frygt for, at fremtiden ville blive forfærdelig nærmest uanset hvad vi gør....

Så er der jo ikke engang et håb tilbage om noget bedre – og så ender det hele i handlingslammelse og apati.

105

Den danske forfatter Per Højlund har engang lidt finurligt skrevet, at man ikke har nogen barndom. Bag det lidt mærkelige udsagn ligger der alligevel en vis

110 logik. Barndommen er for Højholt nemlig ikke en fast og uforanderlig størrelse, men mest af alt en fortælling, der skifter form, mening og betydning op gennem livet. Billedet af barndommen og hvad der opfattes som væsentlige trædesten forandres alt efter hvilken fremtidig kontekst, de sættes ind i.

115 Hvis vi forfølger den tanke, så betyder det også, at hvis I rent faktisk løber med på fortællingen om den permanente krise og en truende fremtid, så kommer det også til at forme fortællingen om jeres første voksenår. Så bliver jeres kommende år fortællingen om en ungdom uden håb – og det er på alle måder en helt ubærlig tanke.

120 Vi skylder jer, at sende jer ud i voksenlivet med en helt grundlæggende tro på fremtiden. En tro på at det hele nytter noget.

125 Forstå mig ret: Det er entydigt godt, at vi igen er begyndt at kigge ud i verden efter årtier med blikket rettet lidt rigeligt ind mod os selv. En del af bagsiden ved ideen om, at fremtiden bliver bedre helt af sig selv er, at når noget ikke lykkes, så må det jo være fordi, at man selv har gjort noget helt forkert. At hvis alt ikke lykkes for en, så har man fejlet i nærmest eksistentiel forstand; fejlet som menneske. Men sådan er det jo ikke.

130 Min generation ved dybest set godt, at ting ikke altid lykkes, men det har vi nok glemt at fortælle jer tilstrækkeligt tydeligt. Vi har samtidig også gjort, hvad vi kunne for at opbygge systemer, der måler fejl og overtrædelser. Min generation ved dybest set også godt, at livet og tilværelsen ikke altid bare forløber problemfrit og at man gennem livet vil opleve modgang. Men for generationen af unge fra min tid var modgangen måske nemmere at håndtere, fordi vi 135 samtidig kunne spejle os i et samfund, der helt grundlæggende troede på fremtiden – og forsikrede os om at alting blev bedre.

140 Nu er samfundets spejl et andet. I unge er blevet overladt til at spejle jeres egne erfaringer med livets mange bump på vejen i samfundets grundlæggende mistro til fremtiden – altså fortællingen om at verden ikke bliver bedre.

Hvis I unge nogle gange synes, at tilværelsen er svær, er det en lidt mærkelig strategi som samfund at fortælle jer, at alting bliver værre.

145

Det kan vi ikke være bekendt.

Med psykologen Svend Brinkmanns ord, så forsvinder nuancerne i livet, ”når vi
150 tvinger sortsynets krisehat ned om ørerne”. Vi er derfor nødt til at få balancen
og nuancerne tilbage i vores fortælling om fremtiden.

I 80’er-filmen ’Tilbage til Fremtiden’ rejser den unge Marty McFly i en
ombygget Delorean tilbage til sine forældres ungdom. Undervejs får han pillet
155 ved noget, der umiddelbart er ubetydeligheder, men billederne af fremtiden
ændrer sig og lige pludselig er hans egen fremtid truet.

Samfundet er de seneste par år i sin søgen efter tryggere tider også taget på en
mental tidsrejse tilbage i tiden. Undervejs bliver der også her pillet ved den
160 måde, vi indtil nu har talt om fremtiden. Det håbefulde billede af fremtiden er
ændret til et meget mere dystert billede.

Nu står vi så med det samme resultat som Marty McFly. Vi ser ind i en fremtid,
som ser så forandret ud, at det næsten ikke er til at tro, at det er den samme
165 fremtid, som vi taler om.

Det lykkedes Marty McFly at genetablere balancen. Så måske vi som McFly har
brug for at justere lidt i vores fortællinger for at kunne komme tilbage til
fremtiden – få kalibreret vores fortælling, så den kan håndtere det mindre
170 rosenrøde uden at forfalde til det rene sortsyn.

På pladen ’Clouds’ af den amerikanske sangerinde Joni Mitchells synger hun
nummeret ’Both sides’, hvor hun siddende i et fly ser ned på skyerne badet i
sollys, der ligner slotte af softice, rækker af englehår og bølgende dale lavet af
175 fjer. En glimt at verdens mange muligheder.

Øjeblikket efter under nedstigningen oplever hun omvendt, hvordan de samme
skyer nu er fulde af regn og skygger for både solen og alt det hun kunne tænke
sig at gøre. En verden uden nogen tro på fremtiden.

180 Hun kunne vælge at holde fast i billedet af de regnvåde skyer under
nedstigningen. Eller hun kunne vælge at slippe jordforbindelsen helt og blive
over skyerne, men i stedet vælger hun dobbeltblikket: Hun har set skyerne fra
begge sider, og alligevel hun holder stadig af skyerne i al deres kompleksitet.

185

Så måske en gammel hippie-folk-singer-song-writer kan pege os i en anden retning end den krise-fikserede samtid – uden at vi samtidig ender tilbage i den modsatte tro på, at alting bare går helt af sig selv.

190

Der er noget handlekraft bundet til troen på, at det nytter at gøre noget – og der er samtidig noget enormt frigørende i at vide, at man ikke altid kan undgå fejl og dårlige dage.

195 Jeres gymnasietid begyndte noget anderledes end forventet, men se jer nu her i dag. Der har været bump undervejs, men se jer nu her i dag. I har været presset til sidst, men se jer nu her i dag.

Færdige med eksamen, med huer på hovedet og lige om lidt på vej ud i livet.

200 Klogere på fag, på verden og med den erfaring i bagagen, at selv om tingene kan udfordre undervejs, så går det til sidst.

Og fortællingen om den håbløse fremtid passer jo heller ikke...

205 I kommer til at leve lange, gode, meningsfulde liv. I tager klimaet og hinanden alvorligt.

I tør allerede udfordre en række af de for min generation usynlige strukturer, som vi måske ikke selv ser tilstrækkeligt tydeligt – og tak for det.

210

I har allerede i jeres gymnasietid oplevet, at da vi efter en hård periode igen fik hævet blikket og rettet det ud i verden, så blev vi i stand til at gøre noget sammen – og med det handlingsperspektiv fulgte håbet.

215 I har skabt musik, teknologiprojekter, bedre skoler i Tanzania, kunst, klimaforbedringer, sportsbegivenheder, fællesskaber, venskaber og alt muligt andet. For jer selv og hinanden. Ikke fordi I skulle, men fordi det gav mening og fordi I vidste, at I sammen gjorde en forskel.

220 Og her ligger måske også vejen videre. I undgår ikke at livet indimellem bliver besværligt, men I har oplevet, at sammen kan I faktisk gøre de vildeste ting. I kan skabe slotte af softice – selv på regnvejrsdage.

Så når I nu efter en velfortjent pause skal til at formulere en fremtid for jer selv,

så er det helt afgørende, at I skaber en kraftig modfortælling: At I holder fast i den tro på fremtiden, som man simpelt hen skal have, når man er ung.

230 Lov mig ikke bare at overtage den fremtidsfortælling, der handler om, at alt bliver værre. For det er løgn.

Meget bliver helt sikkert anderledes i fremtiden – sådan er det.

235 I fremtiden vil I fejle. I vil møde modgang – og også indimellem opleve at verden skubber kraftigt til jer. Men I vil også erfare, at der ud af fejl og nederlag vokser nye muligheder. I vil møde medgang – og igen og igen opleve, at man heldigvis oftest formår at rejse sig igen, når verden skubber.

240 Så I kan roligt tro på fremtiden.

Og som sidegevinst: Hvis man grundlæggende tror på fremtiden, så er det ikke helt så afgørende at spinde den ind i faste og kontrollerbare planer allerede nu. Det er helt i orden at holde fremtiden åben en tid endnu og måske også undervejs i livet korrigere lidt eller meget på destinationen.

245 Husk også, at nogle gange i fremtiden kommer I til at lave slotte af softice alene. Men oftest kan I heldigvis bygge dem sammen med andre.

250 Vær opmærksom på andre, når I spiser jeres softice og hav forståelse for andres regnvejrsdage.

Nogle gange får softice-slottene den form I havde planlagt, andre gange ligner de slet ikke. Men de smager godt alligevel.

255 Nogle gange tager de lang tid at bygge, andre gange går det hurtigt – og indimellem er man nødt til at bygge slottene i regnvejr.

260 Nogle gange smelter al isen i solen, andre gange falder englehåret sammen i regnen og nogle gange falder det hele bare sammen uden egentlig grund.

Og tro mig: det sker for os alle.

Og nogle gange – bare nogle få gange – skal I måske lade tankerne om fremtiden

265 hvile for en stund og bare nyde øjeblikket. Så kan I altid gøre som McFly og vende tilbage til fremtiden igen bagefter.

Så kære studenter: Held og lykke med fremtiden, med englehåret, med regnvejrsmønstrene og alle jeres fantastiske slotte af softice.

270

Hermed dimitterer jeg jer som studenter fra Egaa Gymnasium 2023

Tillykke med eksamen!

275

Kilde

Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler og producent

Kildetype

Digitalt manuskript

280

Tags

Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/martin-ingemanns-dimissionstale-2023>

285

290

295

300